

CECHY FONETYCZNE JĘZYKA ANGIELSKIEGO W KANADZIE

Prysiazhniuk O. Ya.

*Kandydat nauk filologicznych, Docent,
Docent w Katedrze Języków Obcych Wydziałów Humanistycznych
Wydział Filologii Romańsko-Germańskiej
Odeski Uniwersytet Narodowy im. Ilji Miecznikowa
Dvoryanska ul., 2, Odesa, Ukraina
orcid.org/0000-0001-7357-5516
rhsc.kzcthfz@yandex.ru*

Prysiazhniuk K. O.

*Starszy wykładowca w Katedrze Technologii Farmaceutycznej i Organicznej
Wydział Chemiczno-Technologiczny
Odeski Narodowy Uniwersytet Politechniczny
Szewczenki aleja, 2, Odesa, Ukraina
orcid.org/0000-0002-1757-7709
k.o.prysiashniuk@opu.ua*

Słowa kluczowe: *zmiennosc językowa, kanadyzm, typ terytorialny, British English, prozodia, słownictwo, gramatyka.*

Celem tego badania jest rozważenie terytorialnej zmienności języka angielskiego w Kanadzie. Wybór tematu do tego artykułu zależy od uwagi, jaką obecnie poświęca się problemowi zmienności języka. Uproszczoną koncepcję języka jako pojedynczego monolitycznego bytu zastąpiono zrozumieniem heterogeniczności struktury językowej wynikającej z czynników językowych i pozalingwistycznych. O szczególnym znaczeniu problemu zmienności języka spowodowanego czynnikami społecznymi, funkcjonalnymi i terytorialnymi świadczą liczne prace. Zainteresowanie zmiennością języka angielskiego tłumaczy się niejednorodnością i złożonością jego składu, cechami jego funkcjonowania w różnych sytuacjach językowych i obszarach terytorialnych. Każda wersja terytorialna jest nie tylko przestrzenną projekcją języka, ale także projekcją społeczną, kulturową i historyczną. Dlatego prawidłowa ocena wszystkich tych czynników może rzucić światło na złożoność i tożsamość sytuacji językowej w Kanadzie, gdzie mieszane są dwa różne systemy językowe. Mieszanie języków jest najważniejszym czynnikiem zmian językowych i przejawia się w zderzeniu dwóch grup społecznych. Badanie pozwoliło nam zatem wyciągnąć następujące wnioski. Kanadyjski angielski, jako część północnoamerykańskiego obszaru rozpowszechnienia języka angielskiego, opracowany na podstawie angielskiego z XVIII wieku w Wielkiej Brytanii, który został przeniesiony do Kanady przez Brytyjczyków, Szkotów i Irlandczyków w okresie początkowego masowego przesiedlenia. Kanadyjski angielski różni się od brytyjskiego na wszystkich poziomach języka: 1) fonetyczny: brak krótkości i długości samogłosek; wymowa niektórych dyftongów przed niektórymi spółgłoskami; wymowa spółgłosek; 2) w zakresie leksykalno-semantycznym: pojawienie się nowych jednostek leksykalnych (kanadyzmów), których liczba rośnie; aktywny proces tworzenia neologizmów; 3) gramatyczne: zmniejszenie częstotliwości używania perfekcyjnych form; budowanie pytania z predykatem *have* lub *have got*; wykluczeniu z użycia *Past Perfect Continuous*, co zastępuje *Past Perfect Simple*. Wszystko to świadczy o żywotności kanadyjskiego angielskiego z jednej strony i jego dalszej rozbieżności z brytyjskim i amerykańskim angielskim. Jednak ta odmiana języka angielskiego jest tylko wariantem lokalnym, a nie niezależnym językiem. Ta wersja języka angielskiego nie ma ani specjalnego słownictwa, ani specjalnej struktury gramatycznej. Charakteryzuje się również uproszczoną pisownią (usuwanie zbędnych znaków, zastąpienie mniej popularnych wariantów graficznych słów bardziej powszechnymi).

ФОНЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В КАНАДІ

Присяжнюк О. Я.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов гуманітарних факультетів
факультету романо-германської філології
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
вул. Дворянська, 2, Одеса, Україна
orcid.org/0000-0001-7357-5516
rhsc.kzthfz@yandex.ru*

Присяжнюк К. О.

*старший викладач кафедри фармацевтичних та органічних технологій
хіміко-технологічного факультету
Одеський національний політехнічний університет
пр. Шевченка, 1, Одеса, Україна
orcid.org/0000-0002-1757-7709
k.o.prysiazhniuk@opu.ua*

Ключові слова:

*варіативність мови,
канадизм, територіальний
тип, британська англійська,
просодія, лексика, граматики.*

Стаття присвячена розгляду територіального варіювання англійської мови в Канаді. Вибір теми роботи визначається тією увагою, яка приділяється натеper проблемі мовної варіативності. На зміну спрощеним поданням про мову як єдиного монолітного утворення прийшло розуміння гетерогенності мовної структури, зумовленої лінгвістичними й екстралінгвістичними факторами. Про особливу актуальність проблеми варіативності мови, викликаної соціальними, функціональними й територіальними чинниками, свідчить цілий ряд робіт. Інтерес до питань варіативності англійської мови пояснюється неоднорідністю та складністю її будови, особливостями її функціонування в різних мовних ситуаціях і територіальних ареалах. Кожен територіальний варіант є не тільки просторовою проекцією мови, а також проекцією соціальною, культурною та історичною. Тому правильна оцінка всіх цих факторів може пролити світло на складність і самобутність лінгвістичної ситуації в Канаді, де відбувається змішання двох різних мовних систем. Змішання мов є найважливішим фактором мовних змін і проявляється в зіткненні двох соціальних груп. Проведене дослідження дозволило зробити такі висновки. Канадська англійська, що входить у північноамериканський ареал поширення англійської мови, розвинулася на основі англійської мови Великобританії XVIII століття, перенесеної в Канаду англійцями, шотландцями й ірландцями в період первісного масового переселення. Канадська англійська відрізняється від британської на всіх рівнях мови:

- 1) на фонетичному: відсутність довготи й стислості голосного; вимова певних дифтонгів перед деякими приголосними; вимова приголосних;
- 2) на лексико-семантичному: поява нових лексичних одиниць (канадизмів), кількість яких зростає; активний процес створення неологізмів;
- 3) на граматичному: зменшення частоти використання перфектних форм; побудова питання з присудком *have* або *have got*; виключення з ужитку *Past Perfect Continuous*, який замінюється *Past Perfect Simple*.

Усе це свідчить про життєвість канадської англійської та подальшої дивергенції її як від британської, так і від американської англійської. Однак такий варіант англійської мови є лише місцевим варіантом, а не самостійною мовою. Цей варіант англійської мови не має ні особливого словникового складу, ні особливого граматичного ладу. Для нього також характерне спрощене написання (усунення надлишкових знаків, заміна менш поширених графічних варіантів слів більш поширеними).

PHONETICAL PECULIARITIES OF THE ENGLISH LANGUAGE IN CANADA

Prysiashniuk O. Ya.

*Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at the Department of Foreign Languages for the Humanities
of the Faculty of Roman and Germanic Philology
Odesa I. I. Mechnikov National University
Dvoryanska str., 2, Odesa, Ukraine
orcid.org/0000-0001-7357-5516
rhsc.kzcthfz@yandex.ru*

Prysiashniuk K. O.

*Assistant Professor at the Department of Pharmaceutical and Organic Technologies
of the Faculty of Chemistry and Technology
Odesa National Polytechnic University
Shevchenka ave., 1, Odesa, Ukraine
orcid.org/0000-0002-1757-7709
k.o.prysiashniuk@opu.ua*

Key words: *language variability, Canadianism, territorial type, British English, prosody, vocabulary, grammar.*

This article examines the territorial variation of the English language in Canada. The choice of the topic of this article is determined by the attention that is currently paid to the problem of linguistic variability. The simplified concept of language as a single monolithic formation was replaced by an understanding of the heterogeneity of the linguistic structure due to linguistic and extralinguistic factors. The special relevance of the problem of language variability caused by social, functional and territorial factors is evidenced by a great number of works. The interest in the variability of the English language is explained by the heterogeneity and complexity of its composition, the peculiarities of its functioning in various linguistic situations and territorial areas. Each territorial variation is not only a spatial projection of the language, but also a social, cultural and historical projection. Therefore, a correct assessment of all these factors can shed light on the complexity and originality of the linguistic situation in Canada, where two different language systems are mixed. The confusion of languages is the most important factor in language change and manifests itself in the clash of two social groups. The study made it possible to draw the following conclusions. Canadian English, which is a part of the North American range of the English language, developed on the basis of the English language of Great Britain in the 18th century, transferred to Canada by the British, Scots and Irish during mass migration period. Canadian English differs from British at all levels of the language: 1) phonetic: lack of vowel length and shortness; pronunciation of certain diphthongs before certain consonants; pronunciation of consonants; 2) on the lexical-semantic: the emergence of new lexical units (canadisms), the number of which is increasing; active process of creating neologisms; 3) in grammar: reducing the frequency of using perfect forms; building a question with the predicate have or have got; the cessation of Past Perfect Continuous, which is being replaced by Past Perfect Simple. All this testifies to the vitality of Canadian English on the one hand, and its further divergence from both British and American English. However, this version of the English language is only a local version and not an independent language. This version of the English language does not have any special vocabulary or special grammatical structure. It is also characterized by a simplified spelling (elimination of redundant characters, replacement of less common graphic variants of words with more common ones).

Celem tego badania jest rozważenie terytorialnej zmienności języka angielskiego w Kanadzie. Wybór tematu do tego artykułu zależy od uwagi, jaką obecnie poświęca się problemowi zmienności języka. Uproszczonej koncepcję języka jako pojedynczego monolitycznego bytu zastąpiono rozumieniem heterogeniczności struktury językowej wynikającej z czynników językowych i pozalingwistycznych. O szczególnym znaczeniu problemu zmienności języka spowodowanego czynnikami społecznymi, funkcjonalnymi i terytorialnymi świadczą liczne prace [7; 9; 19; 22; 26; 27]. Zainteresowanie zmiennością języka angielskiego tłumaczy się niejednorodnością i złożonością jego składu, cechami jego funkcjonowania w różnych sytuacjach językowych i obszarach terytorialnych. Każda wersja terytorialna jest nie tylko przestrzenną projekcją języka, ale także projekcją społeczną, kulturową i historyczną [25]. Dlatego prawidłowa ocena wszystkich tych czynników może rzucić światło na złożoność i tożsamość sytuacji językowej w Kanadzie, gdzie mieszane są dwa różne systemy językowe. Mieszanie języków „jest najważniejszym czynnikiem zmian językowych” i przejawia się w „zderzeniu dwóch grup społecznych” [8].

Ważną cechą języka jest jego funkcjonowanie w społeczeństwie językowym w dwujęzyczności, co jest wynikiem szczególnej sytuacji językowej. Współczesny angielski jest produktem kontaktu językowego [1]. Anglia urosła, weszła na duży rynek zwany „globalną wioską”, zmieniając zarówno rynek, jak i język. Znajdując się w nowym kontekście (ekologicznym, kulturowym, językowym), język zaczyna nabierać innych cech. Warianty języka angielskiego, które są używane w krajach, gdzie angielski ma oficjalny status, a angielski jest używany jako drugi, są nazywane „nowymi odmianami języka angielskiego” [2, s. 96].

Angielski, który wraz z francuskim, jest językiem urzędowym Kanady, od samego początku był dość skomplikowanym zjawiskiem. W przeciwieństwie do francuskich Kanadyjczyków społeczeństwo anglojęzyczne rozwijało się w stałym, pełnym kontakcie i imigracji z historycznej ojczyzny – Wielkiej Brytanii i Stanami Zjednoczonymi. Tymczasem lojaliści, którzy wyemigrowali z USA, którzy podczas wojny o niepodległość Ameryki Północnej pozostali lojalni wobec armii brytyjskiej, stali się podstawą narodu anglo-kanadyjskiego pod koniec XIX wieku, a po jej klęsce osiedlili wolne terytoria w Kanadzie pozostawione Imperium Brytyjskiemu. Ich wpływ na funkcjonowanie języka angielskiego w Kanadzie był najważniejszy. W tym samym okresie wzrosła liczba imigrantów z Anglii, Irlandii i Szkocji, którzy mówili różnymi dialektami brytyjskimi, co odcisnęło piętno na kanadyjskim języku angielskim [6, s. 75]. Tak więc, ze względu na mieszanie się dwóch prądów imigracyjnych, wiele elementów różnych dialektów języka angielskiego, którymi posługują

się lojaliści (mieszkańcy północnych regionów USA przy granicy z Kanadą) i imigranci z Wielkiej Brytanii, wnikają w mowę mieszkańców Kanady. Dalsza historia rozwoju Kanady pokazuje, że pomimo faktu, iż Kanada pozostała dominacją Wielkiej Brytanii od 1867 r., znajdowała się przede wszystkim pod wpływem politycznym i gospodarczym Stanów Zjednoczonych. Biorąc pod uwagę specyfikę osadnictwa terytorialnego, a także czynniki o charakterze politycznym, gospodarczym, społeczno-kulturowym, naukowcy są zdania, że pod względem fonetyki, słownictwa i pisowni kanadyjska wersja języka angielskiego zajmuje pozycję pośrednią między brytyjskim („oxfordskim”) angielskim i amerykańskim. Obszar rozpowszechnienia kanadyjskiego języka angielskiego został określony jako „strefa, w której nie ma wyraźnego zróżnicowania, w której przecinają się cechy wariantów” [1, s. 17]. W świetle powyższego angielski w Kanadzie jest odmianą języka angielskiego i ma swoje własne standardy, ponieważ „warianty angielskiego języka literackiego są normą dla krajów, w których są używane” [10, s. 250]. Kwestia statusu kanadyjskiego angielskiego jest możliwa tylko na podstawie badań jego cech na wszystkich poziomach – fonologicznym, morfologicznym i leksykalno-semantycznym [5, s. 8].

Rozważmy główne cechy fonetyczne kanadyjskiej odmiany języka angielskiego. Typową cechą kanadyjską, według R. Grega, jest brak rozróżnienia między długością i krótkością samogłoski: w wersji kanadyjskiej „nie ma stałego związku między jakością i długością samogłoski, który ma silny akcent wyrazowy; tradycyjnie krótkie samogłoski są często wydłużane, szczególnie w związku ze zmianą wysokości tonu, na przykład, spadkiem i wzrostem wysokości tonu na końcu wyrażenia” [21]. Długie samogłoski w mowie można skracać, co stanowi różnicę w wymowie takich słów, jak *cot* – *caught*, *sod* – *sawed*. Podczas wydłużania samogłoski występuje tendencja do wstawiania dodatkowej samogłoski, co sprawia wrażenie obecności dodatkowej sylaby. Dyftong [au] przed głuchą spółgłoską w słowach takich jak *house*, *out* jest wymawiany z pierwszym elementem wyższego wzrostu. Przed dźwięczną spółgłoską i na końcu słowa wymawia się ten dyftong, tak jak w USA [au]: *down* [daun], *cow* [kau]. W słowach takich jak *news*, *dew*, *tune*, *student*, gdzie po spółgłosce pęcherzykowej, brytyjskiej [ju] odpowiada amerykańska [u:], brytyjska norma cieszy się wielkim prestiżem w Kanadzie, z wyjątkiem słowa *suit*, w którym 83 % informantów wymawia [u]. W. Avis [25] zauważył, że wymowę tych słów monoftongiem częściej obserwowano wśród osób mówiących na niższym poziomie kulturowym, podczas gdy prestiż [ju] spowodował rozszerzenie jego wymowy nawet na słowa takie jak *moon*, *noon*, *too* [25]. W Ontario wymowa *duke* [duk], *news* [nuz] była przez wielu mówców uważana za „brzydka” (inelegant) [13].

W monosylabach, takich jak *tooth, food, root, roof, hoof*, w których brzmiała samogłoska korzeniowa [z:] w języku średnioangielskim, Kanadyjczycy najczęściej wymawiają ją jako [u:]; w słowach *soot, foot, look* samogłoska korzenia brzmi krótko: [u]. W słowach typu *class, dance, bath*, gdzie w amerykańskiej odmianie języka angielskiego jest używana jako samogłoska [az], a w brytyjskiej odmianie [a:], amerykańska tendencja jest bardziej charakterystyczna dla wymowy kanadyjskiej. To, według W. Avisa [15], wraz ze specyfiką wymowy [r], nadaje mowie Kanadyjczyków typowy „amerykański” kolor. Jedynie w rzeczownikach *aunt* i *drama* o wyższym poziomie wykształcenia są zwykle wymawiane za pomocą [a:].

Ponad połowa Kanadyjczyków wymawia słowo *zebra* z [e] w pierwszej sylabie, podczas gdy w USA wymawia się [i:]. Forma *been* w kanadyjskiej wymowie ma samogłoskę [i:], w języku amerykańskim [i]; w dialekcie, podobnie jak w normie brytyjskiej, dyftong [ei] wymawia się pod wpływem stresu, podczas gdy w USA jest to zwykle [e]. W pierwszej zaakcentowanej sylabie *process, progress* większość Kanadyjczyków woli dyftong [ou] niż [z], jak w USA. W podobnej pozycji w rzeczowniku, większość Kanadyjczyków ma także brytyjską wymowę z [z], podczas gdy w USA wymawiają [ou]. Słowo *vase* – amerykańskie [veiz] – w Kanadzie brzmi głównie [va:z]. Również brytyjski typ wymowy dominuje wśród Kanadyjczyków w słowach takich jak *docile, senile, virile, missile, projectile, futile*, gdzie na końcu wymawia się [ai], podczas gdy w USA zwykle brzmi [i] lub [z]. Wyjątkiem jest słowo *fertile*, które informanty z Ontario wymawiają często za pomocą [i] lub [z] w nieakcentowanej sylabie kończącej. Forma czasownika w czasie przeszłym *shone* jest wymawiana przez większość Kanadyjczyków z [z:] w przeciwieństwie do amerykańskiego [ou]. Litera z w Kanadzie nazywa się po brytyjsku [zed], a nie amerykańska [zi:]. Podwójna wymowa słów: *leisure* jako [ˈleɪzɪ] lub [ˈli: zɪ] i *neither* z samogłoską [i:] lub [ai] są również praktykowane wśród Kanadyjczyków, chociaż w pierwszym przypadku większość woli formę brytyjską z [e], a w innym – amerykańską z [i:]. *Tomato* jest używany z amerykańską perkusją [ei], brytyjska [a:] jest rzadka [16].

Przedrostki *anti-, semi-, multi-*, które w wersji amerykańskiej wymawia się za pomocą [ai], większość Kanadyjczyków wymawia po angielsku za pomocą [1]. Dlatego nastolatki na pograniczu Kanady nazywają swoich amerykańskich rówieśników „*semis*” [ˈsemɪz] [4].

Znacząco mniej różnic w spółgłoskach. Typową cechą kanadyjskiej wymowy jest tak zwane „natrętne” [r], wprowadzane przez analogię. Na przykład, słowo *khaki* jest wymawiane [ˈka:rki] (śr. amer. [ˈka:ki], bryt. [ˈhsekl]). To [r] zwykle pojawia się po długiej samogłosce przed spółgłoską w słowach, gdzie

historycznie nie powinno być; *wash* [warʃ], *poach* [ˈpourtʃ], który zamienia się w homofon rzeczownika *porch* [14]. Kanadyjczycy, podobnie jak Amerykanie, wymawiają [r] na końcu słów i przed spółgłoskami w słowach takich jak *car, cart*. Istnieje również amerykańska cecha fonetyczna w Kanadzie – pojawienie się [h] przed początkowym [w] w słowach takich, jak *whether, whine, whale*, ale ponad jedna trzecia mówców nie przestrzega tej zasady sekwencyjnie, a około jedna trzecia w ogóle nie stosuje [h] w takich przypadkach. W. Avis nie neguje braku konsekwencji w korzystaniu z [h] przez mieszkańców Ontario, ale rozważa opcje z dominacją [hw]. G. Allen, wręcz przeciwnie, stwierdził, że wszyscy kanadyjscy informanci na tym stanowisku nie mają aspiracji. Zauważa typową kanadyjską cechę – asymilację początkowego *glide* 'a dyftongu [ju] z poprzednią spółgłoską okluzyjną pęcherzykową, w wyniku czego następuje afrykata: *Tuesday* – bryt. [tju:zdi], amer. [ˈtjuwzdij], półn. amer [ˈtuwzdij], kan. [ˈtjuzdij]; *tube* – bryt [tjub], amer. [tjub, tuwb], kan. [tjuwb] [12].

Amerykańska dźwięczna wymowa głuchego [t] w pozycji między-głosowej jest szeroko rozpowszechniona w Kanadzie, więc pary *bleating – bleeding, butter – budder* mogą być prawie homofoniczne, ale około połowa Kanadyjczyków wymawia różne dźwięki w takich parach. W przypadku słowa *drought* ostatnią spółgłoską w Kanadzie jest [t], a nie [θ] jak w USA; *greasy* jest wymawiane z głuchym [s], jak w USA, a nie z brytyjskim [z]. Początkowa spółgłoska w słowie *schedule* w Kanadzie została ogłoszona [ʃ] jak w USA, ale w latach 50. zastąpiono ją brytyjskim [sk], co tłumaczy się wpływem radia [11].

W wielosylabowych słowach typu *dictionary, ordinary, obligatory, reformatory* w odmianie kanadyjskiej występuje drugi akcent na sufiksie, natomiast w wymowie brytyjskiej słowa te mają tylko jeden akcent na korzeniu, a sylaby łączą się, znacznie upraszczając strukturę słowa.

Rozważmy teraz główne cechy leksykalne kanadyjskiej odmiany języka angielskiego. Jak wiadomo, specyficzne cechy wariantu języka narodowego koncentrują się właśnie na poziomie leksykalno-semantycznym. W *Oxford Dictionary of Canadian English* kanadyzm jest definiowany jako każda cecha językowa w wymowie, morfologii, składni, słownictwie, ortografii, która jest charakterystyczna dla języka angielskiego Kanady [18]. „Kanadyzmy to albo jednostki leksykalne, które są w pełni, w całości wyrażonych znaczeń, własnością języka angielskiego w Kanadzie (pełne kanadyzmy), albo słowa i frazy, które są zawarte w kanadyjskiej odmianie języka angielskiego w jednym z znaczeń (kanadyzmy częściowe: *Grit* – członek Partii Liberalnej Kanady)” [6, s. 39–40].

Oxford Dictionary of Canadian English [18] zawiera około 10600 kanadyzmów, z których niektóre są leksykalne. Istnieje grupa jednostek, których czas pierwszego

zatwierdzenia nie jest ustalony. Pozostałe 9153 jednostek rozpowszechnione są: XVI wiek – 26 (0,3 %), XVII wiek – 142 (1,5 %), XVIII wiek – 1124 (12,3 %), XIX wiek – 3340 (36,5 %), 1900–1965 r. – 4521 (49,4 %).

Rozważmy dane bardziej szczegółowo. XVI wiek to czas pierwszego osadnictwa anglojęzycznych imigrantów w Kanadzie, ale znaczna ich liczba zaczęła przybywać dopiero w ostatnich dziesięcioleciach wieku (oficjalnie Nowa Fundlandia stała się pierwszą własnością angielską na terytorium dzisiejszej Kanady w 1583 r.). Nowe warunki życia wymagały dostosowania języka do zmienionej rzeczywistości, dlatego wprowadzane są już innowacje w słownictwie. Spośród 26 kanadyzmów XVI wieku 10 zostało zapożyczonych z innych języków: eskimoskiego (*kayak*, *oomiak* – skórzana łódź Eskimosów, *tupek* – letni namiot ze skór zwierzęcych, *atigi* – dolna koszula ze skór zwierzęcych ze skórą wewnątrz); francuskiego, język wcześniejszej imigracji kanadyjskiej (*cache* – magazyn żywności, *futer*, *buff* – część prowincji Quebec) [24].

Wśród jednostek pochodzenia angielskiego są słowa, które przeszły specjalizację znaczeniową, na przykład: *sledge* – bryt. „sanki”, kanadyjskie „pies zaprzęgi”; *rat* – bryt. „szczur”, kan. „muskrat”. Niektóre kanadyzmy to oznaczenia obiektów, dla których w języku angielskim istniały inne nazwy, na przykład: bryt. *aok* – kan. *penguin*; bryt. *loat*, *buoy* – kan. *floater*; bryt. *blackcock*, *black grouse* – kan. *partridge*. W innych przypadkach tworzone są nowe rzeczowniki w formie stabilnych fraz o charakterze nominatywnym, na przykład: *black fox* „czarny północnoamerykański lis”, *cat of mountain* „ryś”, *Eskimo dog* „rasa psów używana przez Eskimosów do psich zaprzęgów”, *sea unicorn* „narwal” itp.

W XVII wieku wśród kanadyjczyków pojawiło się kilka czasowników, które były semantycznymi przekształceniami oryginalnych angielskich jednostek (*track* – ciągnąć łódź biczową, *shoot* – pływanie łodzią przez bystrza, *raft* – żeglowanie na tratwie, *pitch* – przemieszczanie się z jednego miejsca na drugie, *trade* – wymieniać się futra na towary). Wysoce profesjonalne zastosowanie: *rind* „czyścić drzewo z kory” i *pack* „wyłaczać futro w bele do wysyłki”. Istnieją również kilka przymiotników: *rotten* „stary, gąbczasty (lód)”, *staget* „najgorsze (pod względem jakości)” (o futrach) itp.

Jednosłowne kanadyzmy uzupełniają grupy tematyczne: flora i fauna, elementy odzieży, transport, ukształtowanie terenu i cechy środowiska geograficznego, warunki gotowania, nazwy budynków. Pojawiają się nowe obszary koncentracji kanadyzmów, wskazujące: a) nazwy zawodów: *furrier* „łowca futer”, *Northman* „zimowy łowca”, *sealer* „łowca fok”, *trader* „kupiec futrzarski”; b) nazwiska urzędników: *agent* „urzędnik do spraw indiańskich”, *governor* „szef urzędu handlowego”, *master* „starszy

pracownik firmy futrzarskiej”; c) nazwiska mieszkańców według miejsca zamieszkania lub pochodzenia: *Mountaineer* „Indianin ze wschodniej części Quebecu lub Labradoru”, *French* „francuski Kanadyjczyk”; d) rodzaje lodu (śniega): *barricade* „zator lodowy w pobliżu brzegu rzeki”, *candles* „kolumny lodowe powstałe z topnienia powierzchni lodu”, *crust* „nast”, *jam* „zator lodowy w poprzek rzeki”, *pan* „pływający lód”. Rozwój gospodarki łowieckiej znalazł także odzwierciedlenie w nazwach narzędzi myśliwskich: *collar*, *deadfall*, *deathfall*, *hap*, *slip*, *stopper*.

Kanadyzmy pochodzenia angielskiego, które pojawiły się w XIX wieku, stanowiły większość leksykalnego uzupełnienia języka – 2 941 jednostek (88,8 %). Spośród nich około 1 200 to słowa, często o zmienionym znaczeniu (*snow* to odmiana późnego jabłka, *packer* to tragarz, *bag* to skórzana torba dla pemikana, *rye* to whisky żytnia, *leader* to pies-lider w uprzęży). W dalszym ciągu rozszerzają dawne grupy tematyczne. Nowe grupy tematyczne to: a) nazwy zawodów (*bronco-busting* „ujeżdżenie dzikiego konia”, *fur-hunting* „łapanie zwierząt futerkowych”, *portaging* „przenoszenia ładunków z jednej rzeki do drugiej”; b) terminy polityczne: *Confederation* „stowarzyszenie siedmiu prowincji w dominację Kanada”; *Confederate* „konfederat”; c) sport (*rugby*, *puck*, *hokeyist*, *defenseman*); d) terminy edukacji: *collegiate* „typ liceum”, *trustee* „członek rady szkolnej”; e) wydobywanie złota: *colo(ur)* „ślady złota w skale”, *dust* „złoty pył”, *gold-hunter* „poszukiwacz złota”, *washing* „ilości złota wydobytego w jednym płukaniu”, *Klondiker* „uczestnik gorączki złota Klondike”. Uzupełniono grupę urzędników: *reeve* „burmistrz wioski”, *road-master* „odpowiedzialny za gospodarkę drogową” [17].

W XIX wieku powstały 1734 kanadyzmy, tj. stabilne frazy o znaczeniu nominalnym. Tematycznie należą one do tych samych grup, co i kanadyzmy jednosłowne. W związku z ekspansją budownictwa drogowego w kraju pojawiło się wiele terminów: *bush road*, *cross road*, *corduroy road*, *road camp*, *road grader*, *railway town*, *railway village* [20]. Charakterystyczną cechą rozwoju językowego Kanady w tym czasie jest poszerzenie słownictwa sportowego (67 jednostek), a także zwiększone zapożyczanie ze slangu (128 jednostek) i profesjonalizmów (184). Tak więc kanadyzmy nowego czasu są różnorodne: a) nazwy narzędzi: *swede saw* „typ piły”; b) nazwy mechanizmów, maszyn; c) nazwy zawodów [23].

Pod względem gramatyki kanadyjski angielski różni się od brytyjskiego w budowaniu pytania z predykatem *have* lub *have got*; ograniczenia stosowania perfekcyjnych form; wyłączenie *Past Perfect Continuous*, które są zastąpione przez *Past Perfect Simple* [3].

Badanie pozwoliło nam zatem wyciągnąć następujące wnioski. Kanadyjski angielski, część północnoamerykańskiego obszaru rozpowszechnienia języka

angielskiego, opracowany na podstawie angielskiego z XVIII wieku w Wielkiej Brytanii, który został przeniesiony do Kanady przez Brytyjczyków, Szkotów i Irlandczyków w okresie początkowego masowego przesiedlenia. Kanadyjski angielski różni się od brytyjskiego na wszystkich poziomach języka: 1) fonetyczny: brak krótkości i długości samogłoski; wymowa niektórych dyftongów przed niektórymi spółgłoskami; wymowa spółgłosek; 2) w zakresie leksykalno-semantycznym: pojawienie się nowych jednostek leksykalnych (kanadyzmów), których liczba rośnie; aktywny proces tworzenia neologizmów; 3) gramatyczne: zmniejszenie częstotliwości używania perfekcyjnych form; budowanie pytania z przedkatedem *have* lub *have got*.

Wszystko to świadczy o żywotności kanadyjskiego angielskiego z jednej strony i jego dalszej rozbieżności z brytyjskim i amerykańskim angielskim. Jednak ta odmiana języka angielskiego jest tylko wariantem lokalnym, a nie niezależnym językiem. Ta wersja języka angielskiego nie ma ani specjalnego słownictwa, ani specjalnej struktury gramatycznej. Charakteryzuje się również uproszczoną pisownią (usuwanie zbędnych znaków, zastąpienie mniej popularnych wariantów graficznych słów bardziej powszechnymi).

LITERATURA

1. Брозович Д. Славянские стандартные языки и сравнительный метод. *Вопросы Языкознания*. № 1. 1967. С. 3–33.
2. Жлуктенко Ю.А. Канадский вариант английского языка и определение канадизма. *Исследования по романской и германской философии*. Киев : Киевский ун-т, 1975. С. 94–98.
3. Ильчук Н.И. О некоторых случаях опущения вспомогательного глагола *have* в перфекте современного английского языка Канады. *Вопросы структуры германских языков*. Омск, 1976. С. 124–130.
4. Касаткина Т.И. О степени влияния американского английского на английский язык Канады. *Вопросы лингвистики*. № 5. 1973. С. 59–64.
5. Попова Л.Г. Лексика английского языка в Канаде. Москва : ВШ, 1978. 117 с.
6. Попова Л.Г. Некоторые лексические особенности канадского варианта современного литературного английского языка : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Москва, 1974. 26 с.
7. Степанов Г.В. К проблеме языкового варьирования. Москва : Наука, 1979. 328 с.
8. Швейцер А.Д. Современная социолингвистика: теория, проблемы, методы. 4-е изд. Москва, 2012. 176 с.
9. Шевченко Т.И. Социальная дифференциация английского произношения. Москва : Высшая Школа, 1990. 144 с.
10. Ярцева В.И. История английского литературного языка IX–XV веков. Москва : Наука, 1985. 247 с.
11. Ahrend E. Ontario speech. *American Speech*. V. 50. № 2. 1934. P. 136–139.
12. Allen H. Canadian-American speech differences along the middle border. *JCLA*. V. 5. № 1. 1959. P. 17–24.
13. Avis W. Speech Differences along the Ontario U.S. Border. Pronunciation. *JCL*. V. 2. № 2. 1956. P. 41–59.
14. Avis W. Canadian spoken here. *Looking at Language*. Toronto : Gage, 1966. P. 17–38.
15. Avis W. The English Language in Canada. *Current trends in linguistics* / ed. Th. Sebeok. Hague, Paris : Mouton, 1973. P. 25–36.
16. Ayearst M. A note on Canadian speech. *American Speech*. V. 14. № 3. 1939. P. 231–233.
17. Bloomfield M. Canadian English and its relation to XVIIIth century American speech. *JEGP*. V. 47. 1948. P. 59–67.
18. Canadian Oxford Dictionary / ed. Katherine Barber. OUP, 2004. 1888 p.
19. Chambers J., Trudgill P. *Dialectology*. 2nd ed. Cambridge : Cambridge University Press, 2004. 216 p.
20. Driestly F. Canadian English. *British and American English since 1900* / eds. E. Partridge, J. Clark. London, 1951. 320 p.
21. Gregg R. Canadian English. London, 1957. 123 p.
22. Labov W. *Principles of linguistic change*. Oxford, 1992. 250 p.
23. Orkin M. *Speaking Canadian English*. London, 1971. 219 p.
24. Scargill M. *A short history of Canadian English*. Victoria, 1977. 156 p.
25. Trudgill P. *On dialect: Social and Geographical Perspectives*. New York : New York University Press, 1983. 240 p.
26. Trudgill P., Hannah J. *International English. A guide to varieties of Standard English*. 3rd edn. London : Arnold, 1994. 156 p.
27. Wells J.C. *Accents of English*. Cambridge : Cambridge University Press, 1982. Vol. 2 : The British Isles. 465 p.

REFERENCES

1. Brodovich D. (1967) Slavyanskiye standartnyye yazyki i sravnitel'nyy metod [Slavic standard languages and a comparative method]. *Voprosy Yazykoznanija* [Questions of Linguistics]. № 1. S. 3–33. [in Russian].
2. Zhluktenko Yu.A. (1975) Kanadskiy variant angliyskogo yazyka i opredeleniye kanadizma [Canadian English and the Definition of Canadianism]. *Issledovaniya po romanskoy i germandskoy filosofii* [Studies in Romanesque and

- Germanic philosophy*]. Kiyev: Kiyevskiy un-t. S. 94–98. [in Russian].
3. Il'chuk N.I. (1976) O nekotorykh sluchayakh opushcheniya vspomogatel'nogo glagola have v perfekte sovremennogo angliyskogo yazyka Kanady [On some cases of omission of the auxiliary verb have in the perfect of modern English in Canada] *Voprosy struktury germanskikh yazykov* [Questions of the structure of the Germanic languages]. Omsk. S. 124–130. [in Russian].
 4. Kasatkina T.I. (1973) O stepeni vliyaniya amerikanskogo angliyskogo na angliyskiy yazyk Kanady [About the degree of influence of American English on the English language in Canada] *Voprosy lingvistiki* [Linguistic issues]. № 5. S. 59–64. [in Russian].
 5. Popova L.G. (1978) Leksika angliyskogo yazyka v Kanade [Vocabulary of English in Canada]. M. : VSH. 117 s. [in Russian].
 6. Popova L.G. (1974) Nekotoryye leksicheskiye osobennosti kanadskogo varianta sovremennogo literaturnogo angliyskogo yazyka: avtoref. ... kand. filol. nauk 10.02.04 [Some lexical features of the Canadian version of contemporary literary English: abstract ... cand. philol. sciences]. Moskva. 26 s. [in Russian].
 7. Stepanov G.V. (1979) K probleme yazykovogo var'irovaniya [On the problem of language variation]. M.: Nauka. 328 s. [in Russian].
 8. Shveytser A.D. (2012) Sovremennaya sotsiolingvistika, teoriya, problemy, metody [Modern sociolinguistics, theory, problems, methods]. 4-ye izd. M. 176 s. [in Russian].
 9. Shevchenko T.I. (1990) Sotsial'naya differentsiatsiya angliyskogo proiznosheniya [Social differentiation of English pronunciation]. M. : Vysshaya Shkola. 144 s. [in Russian].
 10. Yartseva V.I. (1985) Istoriya angliyskogo literaturnogo yazyka IX – XV vekov [History of the English literary language of the IXth–XVth centuries]. M.: Nauka. 247 s. [in Russian].
 11. Ahrend E. (1934) Ontario speech. *American Speech*. V. 50. № 2. P. 136–139.
 12. Allen H. (1959) Canadian-American speech differences along the middle border. *JCLA*. V. 5. № 1. P. 17–24.
 13. Avis W. (1956) Speech Differences along the Ontario U.S. Border. Pronunciation. *JCL*. V. 2. № 2. P. 41–59.
 14. Avis W. (1966) Canadian spoken here. *Looking at Language*. Toronto: Gage. P. 17–38.
 15. Avis W. (1973) The English Language in Canada. *Current trends in linguistics* / ed. Th. Sebeok. Hague, Paris: Mouton. P. 25–36.
 16. Ayearst M. (1939) A note on Canadian speech. *American Speech*. V. 14. № 3. P. 231–233.
 17. Bloomfield M. (1948) Canadian English and its relation to XVIIIth century American speech. *JEGP*. V. 47. P. 59–67.
 18. Canadian Oxford Dictionary (2004) / ed. Katherine Barber. OUP. 1888 p.
 19. Chambers J., Trudgill P. *Dialectology* (2004) 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press. 216 p.
 20. Driestly F. (1951) Canadian English. British and American English since 1900 / eds. E. Partridge, J. Clark. London. 320 p.
 21. Gregg R. (1957) Canadian English. London. 123 p.
 22. Labov W. (1992) Principles of linguistic change. Oxford. 250 p.
 23. Orkin M. (1971) Speaking Canadian English. London. 219 p.
 24. Scargill M. (1977) A short history of Canadian English. Victoria. 156 p.
 25. Trudgill P. (1983) On dialect: Social and Geographical Perspectives. New York: New York University Press. 240 p.
 26. Trudgill P., Hannah J. (1994) International English. A guide to varieties of Standard English. 3rd edn. London: Arnold. 156 p.
 27. Wells J.C. (1982) Accents of English. Cambridge: Cambridge University Press. Vol. 2: The British Isles. 465 p.